Työelämä
Katja Miettinen

Lausunto

7.4.2020

Eduskunnan Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Lausunto koskien asiaa: VNS 7/2020 vp Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Pyydettynä lausuntona esitän Elinkeinoelämän Keskusliiton puolesta Valtioneuvoston EU-politiikan selonteossa EU:n sosiaaliseen ulottuvuuteen liittyvien teemojen osalta seuraavaa:

Poliittisena julistuksena annetun sosiaalisten oikeuksien pilarin pohjalta on komission viimekaudella tullut useita EU-tason lainsäädäntöhankkeita, mm. lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin uudistus, työehtodirektiivi ja tasapainodirektiivi, jotka ovat meilläkin edenneet jo täytäntöönpanovaiheeseen. Komissio on edennyt sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanossa voimakkaasti lainsäädäntö edellä ja tämä suuntaus näyttää jatkuvan. Lisäksi Komissio on luomassa lisää sosiaalisten oikeuksien pilariin perustuvaa EU-taso sääntelyä mm. minimipalkkojen, palkkojen läpinäkyvyyden sekä alustayöntekijöiden työolojen osalta.

Sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanosuunnitelman julkistamisen yhteydessä komissio on todennut tavoitteekseen implementoida sosiaalisten oikeuksien pilarin 20 juridisesti ei-sitovaa periaatetta lainsäädäntöinstrumenteilla. Poliittiseksi julistukseksi tarkoitettu sosiaalisten oikeuksien pilari näyttääkin saavan vastoin alkuperäistä tarkoitustaan entistä enemmän sääntelyn pohjana toimivan oikeudellisesti sitovan instrumentin piirteitä. Esimerkiksi EU-tason minimipalkkaa koskevan esityksen myötä komissio pyrkii laajentamaan EU:n toimivaltaa alueelle, joka ei EU:n perustamissopimuksen mukaan sille kuulu.

Komission vähättelevä suhtautuminen perussopimuksen mukaisiin toimivaltarajoihin on hyvin huolestuttavaa. Se vahvistaa entisestään jo meneillään olevaa kehityssuuntaa, jossa EU-sääntely tunkeutuu alueille, jotka ovat kansallisen työmarkkinajärjestelmämme ytimessä. Toimivaltarajoista ja toissijaisuusperiaatteesta on syytä pitää kiinni.

Elinkeinoelämä ei näe välitöntä tarvetta uusille EU-tason työelämää ja sosiaaliturvaa koskeville säädöksille. EU-tasoisen sitovan työelämäsääntelyn lisääminen on ongelmallista erityisesti siitä syystä, että tulevaisuudessa tarvitsemme yhä enemmän mahdollisuuksia ottaa kansallisella tasolla eri toimialojen ja yritysten erilaiset tarpeet huomioon. Tästä syystä on tärkeää säilyttää mahdollisuus kehittää työmarkkinajärjestelmäämme omista lähtökohdistamme. EU-tasoisen sitovan työelämäsääntelyn lisääminen vie kehitystä väärään suuntaan.

Sääntelyn lisäämisen sijaan ensisijaisesti tulisi huolehtia olemassa olevan EU-sääntelyn yhdenmukaisesta täytäntöönpanosta. Sosiaalisen ulottuvuuden tai sosiaalisten oikeuksien pilarin ei pidä johtaa sääntelyyn, joka ei vastaa EU-kansalaisten ja yritysten tarpeisiin. Yhdenvertaisen kohtelun ja yritysten

toimintaympäristön näkökulmasta tärkeämpää on nykyisten sääntöjen tehokas ja yhdenmukainen täytäntöönpano, mikä ei ole itsestäänselvyys kautta Euroopan. Tehokkaan ja yhdenmukaisen täytäntöönpanon puuttuessa liian yksityiskohtaisen ja pitkälle menevän EU-tason sääntelyn lisääminen kasvattaa jäsenmaiden välisiä eroja entisestään.

Sosiaalisen ulottuvuuden kehittämisessä on tärkeää huolehtia siitä, että se tukee yritysten toimintamahdollisuuksia sekä mahdollisuuksia luoda uusia työpaikkoja ja palkata työvoimaa. Jäsenvaltioille tulee antaa mahdollisuudet saavuttaa yhteiset tavoitteet joustavin kansalliset lainsäädäntö- ja työmarkkinamallit kokonaisuutena huomioivin sekä niiden kanssa yhteensopivin keinoin. Työelämän ja sosiaalisen suojelun alalla mahdollisia EU-tason työkaluja ovat esim. eurooppalaiseen ohjausjaksoon sisältyvä sosiaalinen tulostaulu ja maakohtaiset suositukset, joilla jäsenmaita ohjataan rakenneuudistuksiin.

Mahdollinen EU-tason sosiaalisen ulottuvuuden alaan kuuluvan lainsäädännön päivittäminen tai sääntelyn lisääminen tulee perustua perusteelliseen tarpeellisuusharkintaan, huolelliseen vaikutustenarviointiin sekä työmarkkinaosapuolten konsultaatioon.

Kansallisten ja eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten autonomiasta on pidettävä kiinni. EU-tason toimenpiteillä ei tule luoda Pohjoismaiselle työmarkkinajärjestelmällemme vieraita elementtejä, vaan niiden tulee kunnioittaa työmarkkinaosapuolten autonomiaa ja sopimusvapautta. Työmarkkinaosapuolten toimivaltaa ei tule siirtää EU-sääntelyn kautta EU-tasolle tai kansalliselle lainsäätäjälle.

Toimivat ratkaisut edellyttävät työmarkkinaosapuolten osallistumista päätöksentekoon niin EU- kuin kansallisella tasolla. Työmarkkinaosapuolten täysipainoinen osallistuminen työelämäuudistuksiin tuottaa positiivisia tuloksia. Työmarkkinaosapuolet tuntevat työmarkkinoiden tarpeet ja haasteet ja voivat yhdessä vastata niihin. Samalla sidosryhmät seisovat uudistusten takana, kun ovat mukana tekemässä niitä. Tästä lähtökohdasta on syytä pitää kiinni.

Lisätietoja: Katja Miettinen
Asiantuntija
Elinkeinoelämän keskusliitto EK | Työelämä
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
Puh. |+358408394839 | katja.miettinen@ek.fi